

El malbaratament del Fons de Transició Nuclear

Les centrals nuclears de Vandellòs i d'Ascó produeixen el 70 % de l'energia que consumia Catalunya, totes elles situades a les comarques del sud. Amb l'energia eòlica succeeix el mateix. Només a la Terra Alta hi funcionen 165 molins que abasten 2 milions d'habitats. El Baix Ebre, la Ribera, el Priorat i les Garrigues, produeixen el 95 % de l'energia eòlica de Catalunya. I el procediment segueix el mateix ritme amb l'energia solar. Vet aquí la paradoxa; som els màxims productors i els mínims consumidors.

Aquestes centrals d'energies estan instal·lades a les zones més deprimides, on el despoblament és constant des dels anys 40 del segle passat. La majoria dels petits pobles de l'interior que depenen del sector primari han perdut més del 50 % de població. I cada cop la població és més envellida. Els joves estudien, un gran tant per cent acaba alguna carrera universitària i forçadament han de marxar del poble. Els pares hi resten malvivint de la terra. Aquests municipis es queden sense botigues, ferrers, forners, paletes, fusters, i altres professionals. Econòmicament, es debiliten any rere any i la sang nova preparada fuig de casa. L'exemple el tenim

als ajuntaments, on a la majoria no hi ha regidors universitaris.

Les nuclears es van construir pels anys 70, no sense oposició de sectors ecologistes. Però per construir-les van ocupar milers de pagesos atrets pels bons jornals que s'hi pagaven. Acabada la construcció, bastants obrers s'hi quedaren treballant. Aquestes comarques van ressorgir; la depressió va canviar pel creixement; efímer, però creixement! Els que es jubilaren perceben pensions doblades als pagesos que cobren els 860 euros. L'exemple el tenim a Batea, un poble agrícola riquíssim, gràcies als regadius i l'esforç de la seva gent, i en canvi té la renda més baixa de Catalunya.

Per la instal·lació actual de molins i plaques, no s'ocupa la mà d'obra de la zona. Es munten amb especialistes que arriben de fora i poquíssims es queden a les comarques pel control i manteniment. Els pobles perceben diners de les empreses instal·ladores via ajuntaments i els propietaris dels terrenys ocupats però l'impacte és mínim per l'economia.

Les nuclears tenen la vida limitada. Es parla que abans de 10 anys hauran d'haver tancat. I davant de la situació, l'excalde de Móra la Nova

i diputat del Parlament, Joan Sabanza, va idear el que a la fi s'ha convertit amb el Fons de Transició Nuclear. Va iniciar-ho l'any 1997 sent Josep Piqué ministre d'Indústria que havia de beneficiar tots els pobles nuclears d'Espanya. Però interessos polítics, recursos d'inconstitucionalitat i altres, malgrat la reincidència de l'excalde i altres polítics que s'hi uniren en diferents moments posteriors, la iniciativa no va reeixir. A la fi el 2020 amb Quim Torra de president i Pere Aragonès de conseller d'Economia, es va anunciar la creació del Fons de Transició Nuclear, dotat en aquell moment amb 24 milions d'euros. Aquest fons estava destinat per crear llocs de treball i per ajudar les empreses existents que volguessin eixamplar les plantilles i subvencionar-ne de noves que s'instal·lessin, tot per evitar al màxim el despoblament rural i incrementar la potència econòmica. El desbaratament del Fons s'ha produït quan els diners han anat als ajuntaments que els disposaran per millorar les poblacions, com il·luminació, casals, piscines o carrers. No és que els ajuntaments no necessiten millor finançament però els cabdals estaven destinats per crear llocs de treball que havien de com-

pensar amb millores econòmiques i demogràfiques els pobles, per contrarestar les pèrdues que significaran el tancament de les nuclears i els llocs de treball que es perdran.

De l'exercici passat, el 2023, s'han repartit els diners novament entre els ajuntaments i una petita part entre explotacions industrials d'una alta inversió no podent-hi entrar empreses petites, com cellers, explotacions agràries, molins d'oli, o cases rurals que són les majoritàries que fan funcionar l'actual economia d'aquestes comarques. Sembla que per l'exercici actual i els posteriors el nyap actual ja no es repetirà. Però cal advertir que les prestacions que arriben tard, tenen menys eficàcia o no serveixen. S'han perdut anys en discussions quan, a raó d'uns 60 milions d'euros anuals, l'economia i els llocs de treball ja haurien pogut canviar les estructures econòmiques dels petits pobles de l'interior.

Un dels temes que també l'excalde Sabanza va demanar era la rebaixa del preu de l'electricitat als pobles propers a les centrals, que hauria incentivat crear indústries i llocs de treball. I el mateix succeeix amb les centrals eòliques i solars. Produïm l'energia als nostres termes

Anton Monner
cronista cultural

municipals i hem de pagar la factura de la llum al mateix preu que els consumidors que mai han desitjat disposar d'instal·lacions eòliques i solars al seu territori. A la factura apareix el concepte per transport. Si produïm l'electricitat a casa, com hem de pagar despeses de transport que no existeixen? A més hi hauria d'haver una rebaixa en el preu del consum, que com som els que menys consumim gairebé no es notaria als balanços de les companyies subministradores.

Les nostres comarques no disposen d'autòpistes que perjudiquin el muntatge de noves empreses. Com a productores d'energia i per reequilibrar el territori, la rebaixa del cost elèctric significaria un incentiu per muntar noves empreses i per eixamplar la potencialitat de les existents. I ajudant-les sense cometre el malbaratament dels fons nuclears.